

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

מעניין לדעת | ספר "הלכות גדולות"

בדף שלנו אנו לומדים את המושג "הלכות גדולות". מעניין לדעת שהשם הזה 'נלקח' על ידי רבינו שמעון קיירא, מגאוני בבל, כשם ספרו היסודי "הלכות גדולות", או בקיצור בה"ג = בעל הלכות גדולות.

ספר הלכות גדולות הוא אחד מספרי הפסיקה הראשונים בישראל, וספר הפסיקה החשוב ביותר מתקופת הגאונים.

הוא חובר בידי ר' שמעון קיירא, אחד מגאוני בבל, והיה נפוץ כבר בתקופת הראשונים בגירסאות שונות ומגוונות. הספר הזה הוא הרחבה של ספרו של רבינו יהודאי גאון מסורא הנקרא "הלכות פסוקות". לאחר כמאה שנה כתב רבינו שמעון קיירא את הספר "הלכות גדולות" שמרחיב יותר, ומתבסס גם על השאלות דרב אחאי גאון ועוד.

אז מדוע הוא נקרא הלכות גדולות? בגלל שהוא הרחיב את ה'הלכות פסוקות' [שיש שכינו אותו 'הלכות קצובות' או 'הלכות קטועות']. אבל ברור שהשם הזה נקבע עפ"י מליצת הלשון בגמרא שלנו...

לשון הקודש | שלושת המובנים של "הלכה"

הגמרא תמחה איך אפשר לומר שהתקנות הללו הינם "הלכות גדולות" וכי הלכתא ניהו? הרי אינם הלכה למשה מסיני!

וצריך להבין הרי במקומות רבים מצאנו "הלכתא" על סתם הלכות! כמו שמצאנו בדף מא,ב שהמלווה ביקש שיפרע לו בפני עדים "דתנו הלכתא". וכי הכוונה שם לאלו שלומדים הלכות למשה מסיני? מדוע אם כן, אי אפשר לפרש גם כאן "הלכות גדולות" במובן של "הלכה למעשה" כפשוטה.

בשביל לבאר זאת, עלינו להבין את המילה "הלכה". "הלכה" היא מלשון 'הליכה', כמו ש"מנהג" הוא מלשון 'נוהג' ו'רוכב'.

לפעמים הכוונה ב"הלכה" לדברים שלא כתובים בפירוש אלא כך היא "ההלכה", כך נוהגים בפועל, למרות שאיננו יודעים את הסיבה או הטעם. לכן מכנים כך את מה שקיבל משה מסיני, הכי הלכתא! כך אנו נוהגים בפועל, ללא ידיעת המקור או הסיבה.

לפעמים הכוונה ב"הלכה" לקביעת הפרטים המעשיים ללא טעמי המצוה. אין כאן אלא ביאור ההליכה בפועל. לכן מכנים כך את קיצור פרטי המעשה אשר יעשו, "כל השונה הלכות בכל יום מובטח שהוא בן עולם הבא, שנאמר הליכות – עולם לו", הוא לא לומד את שורשי הסוגיא וטעמיה אלא את ה"הלכה" בפועל: כיצד ללכת לפני מצוות התורה. מכאן מגיע הכינוי "תנו הלכתא" לאלו ששונים הלכות ובקיאים בהם.

לפעמים הכוונה ב"הלכה" להכריע בין שיטות חלוקות, הלכה כפלוגי. כלומר, האמת עם שניהם, אלו ואלו דברי אלקים חיים, אבל ה"הלכה" בפועל, ההנהגה המעשית היא כפי שיטת פלוגי.

כעת נבין את דברי הגמרא: כאשר מכנים תקנת חז"ל בשם "הלכה"

אי אפשר לפרש אותה במובן של "הלכתא כמאן" כיון שלא מצאנו בה שום מחלוקת, וגם אי אפשר לפרש במובן של הלכה פסוקה ומקוצרת, שהרי כאן אנו מדברים על שורש התקנה ולא על צורת השינון על ההנהגה הלכה למעשה, לכן ברור לגמרא שהכוונה כאן במובן של "הלכה למשה מסיני", כך אנו נוהגים ללא טעם. על זה הקשתה הגמרא הרי אין "הלכתא" אלא תקנת חכמים.

תנ"ך | דברי חכמים כמסמרות נטועים!

בגמרא שלנו אנו למדים שתקנות הנשבעין ונוטלין נקראים "תקנות קבועות", על שם שהן קבועות אפילו כנגד דין התורה שהנתבע ישבע ויפטר.

ובאמת מצאנו בקהלת יב, יא שהשבח לדברי החכמים שהם נטועים כמסמרות: **דְּבָרֵי חֲכָמִים כְּדָבָנוּת וְכַמְשָׁמוֹת נְטוּעִים בְּעֵלֵי אֲסָפוֹת** נִתְּנוּ מִרְעָה אֶחָד. עיין שם בפירוש רש"י ש'דברי

עלון טעימות מיסודה של אגודת "לוחמי הדף" לחיזוק ועידוד עמידה באתגרי לימוד הדף היומי. מרגיש בודד במערכה? מנסה לעמוד בקצב ולא מצליח? הצטרף אלינו, איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק! להצטרפות לקבוצות השונות של "לוחמי הדף" צור קשר במספר 054-824-9119

לכן מוכרחים ליצור מצב שבו אין לאף צד יותר מדי כוח במשקולת הזאת, כי כך בדיוק ייהרס השוק החופשי. זהו המבואר בגמרא שלנו.

התנהלות פיננסית | סכנת כרטיסי האשראי

הגמרא אומרת שהפועל מעדיף לקבל את הכסף בסוף העבודה ולא בתחילתה, שמה יוציא את הכסף במשך היום לצורכי עצמו ועד הלילה לא יישארו בידו מעות לפרנסת ביתו.

למה שהוא יבזבז את כספו? הרי הוא זקוק לכסף הזה לפרנסת ביתו!

כאן אנו רואים את **גודל הסכנה בכסף זמין בקלות**. הוא יודע שהוא יזדקק לכסף, אבל בינתיים הכסף הנזיל "מדגדג" לו בכיס, אפשר להוציא אותו כעת, ובהמשך – ירחם המרחם... הפועל מודע לפיתוי הגדול הזה ובשביל זה מבקש **לא** לקבל את הכסף מראש, הוא **"יזל" לו בין האצבעות...**

בעשרות שנים האחרונות אנשים מקבלים "אשראי" בתחילת החודש, לכסף שעדיין אין להם, הוא יימשך מהבנק בסוף החודש. כתוצאה מכך, אנשים מתמכרים לתחושת היכולת והאפשרות, וקונים כמעט ללא הבחנה...

הנה כי כן, כבר לפני אלף וחמש מאות שנה התריעה הגמרא מהאפשרות המפתה הזו!

רבינו חננאל מדגיש את הקלקול השני במערכת כזו של כסף "על החשבון": הכסף יתבזבז עוד לפני סיום העבודה, והעבודה **תהיה עליו למשוי**. זאת תחושה קשה של מי שעובד קשה ללא תמורה ממשית אלא לכיסוי החובות מהעבר. הוא מרגיש עבדות ושיעבוד.

מדוע? הרי הוא עובד כעת תמורת הכסף שכבר קיבל מראש. מה אכפת לו? **אדם צריך להרגיש שעבודתו נושאת פירות ממשיים** ולא רק מסלקת ממנו את גביית החובות.

משל לדבר: נגן שיעבדו אותו בהקשה על קלידי פסנתר שאיננו משמיע קול, הרי כעבור זמן קצר יאבדו אצבעותיו וירגיש קושי גדול. אבל אם יושיבו אותו על פסנתר תקני, ויבקשו ממנו לנגן ניגונים ארוכים, יוכל לעשות זאת בהנאה במשך זמן ארוך, מדוע? כי כאשר שומעים את התוצאה המוזיקלית אין מרגישים את טורח האצבעות...

התבוננות | בנפשו יביא לחמו

הר"ן מבאר את הצורך הגדול לתקנת שכיר נשבע ונוטל "ראו

חכמים' שעשו סייג לתורה בגזירות להרחיק את האדם מן העבירה, הם 'כמשמרות' מה מסמר זה קבוע אף דבריהם קבועים... בעלי אסופות - מסמרים שיש להם גולגולת אסופה וגסה:

הרי שתיאר את תקנות חז"ל במה שהם קבועים כמו מסמרות בעלי גולגולת "אסופה וגסה", היינו סוג מסמר שנתקע בחוזק בקיר ואי אפשר לשולפו משם (כנראה כעין **מסמר ג'מבו** שלנו: "אסוף" מכוון, ו"גס" מתפשט, לאחר שנתקע המסמר האסוף הוא מתרחב וחוזר לגסותו ושוב אי אפשר לשולפו).

גם בימינו נהוג לתאר דבר שאי אפשר להזיזו שהוא כמו "מסמר בלי ראש" שאי אפשר לשולפו מן הקיר.

לקח | הגזלנים הקדושים!

הריטב"א כאן מפרש "תקנות קבועות" מלשון "גזולות" כמו "היקבע אדם אלקים". כלומר, התקנות הללו "גזולות" את זכותו של הנתבע להישבע ולהיפטר, ומעבירות את השבועה אל התובע.

רבינו נחמן מברסלב (ליקוטי מוהר"ן רפד) היה אומר שזוהי התביעה "קבעת עיתים לתורה" – ל'גנוב' שעות ורגעים בשביל לימוד התורה:

"שמעתי בשמו, שהוכיח את אחד שאמר לו שאין לו פנאי ללמוד מחמת שעוסק במשא ומתן, אמר שאעפ"כ ראוי לו לחטוף איזה זמן לעסוק בתורה בכל יום, ואמר שזהו מה שארז"ל (שבת לא) ששואלין את האדם קבעת עתים לתורה. קבע הוא לשון גזילה כמ"ש (משלי כב) וקבע את קובעיהם נפש, **היינו ששואלין את האדם אם גזל מן הזמן שהוא טרוד בעסקיו, אם גזלת מהן עתים לתורה**, כי צריך האדם לחטוף ולגזול עתים לתורה מתוך הטיידא והעסק..."

כלכלה | קרטל מעסיקים מול קרטל עובדים

הגמרא שלנו עוסקת במתח שבין העובדים הזקוקים למעבידים לבין המעבידים הזקוקים לעובדים. **כאשר מפירים את המתח ההדדי עלולים להרוס את הכלכלה**. כגון אם העובדים מתאגדים ללא מגבלות הם יכולים לכופף את המעבידים לתת להם משכורות עתק, כי המעביד מוכרח לעובדים, כפי שאומרת הגמרא כאן **"בעל הבית - על כורחיה אגר שכיר"**, ומצד שני אם המעבידים עושים קרטל אחד, הם יכולים לכופף את העובדים למשכורות נמוכות ואין להם מה לעשות כי **"שוכר נמי - על כורחיה מיתגר"**.

תומו ולא שם לב לנעשה סביבו. כמאמר הגמרא שלנו שמי שהוא "טרוד" בעניינים אחרים עלול לטעות ולא לשים ליבו לפרט זה או אחר. כאשר סיים הרש"ש את לימודו סגר את הגמרא כשהשטר בן מאה הרובל נשאר בין דפיה.

כשהגיע הרב לביתו בדק את רשימת הלויים ומצא שזמן הפירעון של מאת הרובלים הגיע ובכל זאת המתין כמה שבועות, כאשר ראה שאותו יהודי לא מגיע שלח שליח לפרוע את החוב ממנו, אלא שאותו יהודי מיד טען ואמר "הלא החזרתי לרב את החוב ביום הפירעון בהיותו יושב בבית המדרש" כאשר הגיע השליח ואמר לרש"ש את טענתו של אותו יהודי לא זכר מאומה מאותו המעמד, וחשב שהלה משקר, על כן קרא לאותו יהודי לבוא לדין תורה באשמה של גזילת כספי ציבור.

השמועה יצאה בעיר ונחשד אותו יהודי בעיני כולם כשקרן ומשיב רעה תחת טובה עד כדי כך שבנו של האיש נאלץ לעזוב את העיר שלא לספוג עלבונות מבני העיר.

והנה יום אחד נזקק הרש"ש לעיין שוב באותה גמרא וכאשר פתחה מצא בתוכה לפתע את השטר של מאה רובל שפרע אותו היהודי, והבין את טעותו. רגשי אשמה גדולים תקפו אותו על עגמת הנפש האימה שנגרם לאותו היהודי ומיד שלח לקרוא לו ושאלו במה אוכל לפייס אותך על הצער והנזק שגרמתי לך. הציע הרב שאולי יבקש ממנו סליחה בפני עם ועדה למען ידעו בני העיר את האמת השיב אותו יהודי טען כנגדו שבקשת המחילה לא תועיל שהרי הציבור כולו לא יאמין בחושבו שכל הפיוס לא נעשה אלא כדי למנוע ממנו בושה אבל לעולם אשאר בעיני הציבור כשקרן, ועוד, מה תועיל בקשת המחילה על בני שעזב את העיר.

שמע הרש"ש את דבריו, ולאחר מחשבה ובריר אודות בנו, פנה לאותו יהודי ואמר לו שישלח לקרוא לבנו לחזור לעיר ובכדי להוכיח לבני העיר שאתה כשר ודבר אמת בפך אקח את בנך לחתן עבור בתי!... וכך הווה!...

התפעלות | היראה והפחד מחשש איסור - עוררו את הזיכרון!

בגמרא שלנו אנו לומדים הלכה מפליאה: למרות שבעל הבית עשוי להתבלבל מתוך טרדתו ולסבור שהוא שילם את משכורתו של הפועל, מכל מקום כאשר מגיע זמן איסור "בל תלין" חזקה אין בעל הבית עובר ב'בל תלין'... כי מטי זמן חיובא רמי אנפשיה ומידכר".

בימינו יש כאלו שבקושי מכירים את איסור הלנת שכר, ואילו בזמנם היתה כזו יראה מהאיסור הזה עד שחזקה שבעל הבית מתבונן היטב ונזכר מה היה!

כמה יראת שמיים היתה לאבותינו!

חכמים שיש לתקן שבועה כאן מפני שהשכיר נושא נפשו על שכרו וכדי שלא ילך לו לעתותי ערב בפחי נפש".

יש כאן **מטבע לשון פיוטי נדיר** אצל הראשונים: שלא ילך לו לעתותי ערב בפחי נפש. הוא בא לבאר לנו את גודל מפח הנפש של פועל שלא מקבל את משכורתו, מול שאר נעשקים כמו נגזל ונחבל וכדו'.

העבודה היתה "סם החיים", בלעדיה אין דרך להתקיים. לכן היא הייתה נחשבת ל"חיי נפש". משום "כדי חייב".

המליצה "ילך לו בפחי נפש" לגבי שכיר שלא מקבל את משכורתו היא בוודאי על פי הגמרא בשבת קכז, ב "מעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים. ערב יום הכפורים אמר לו: תן לי שכרי, ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו: אין לי מעות. אמר לו: תן לי פירות, אמר לו: אין לי. תן לי קרקע - אין לי. תן לי בהמה - אין לי. תן לי כרים וכסתות - אין לי. **הפשיל כליו לאחוריו, והלך לביתו בפחי נפש...**"

מה זה "פחי נפש"? זה ביטוי מהפסוק באיוב יא, כ "וְעֵינַי רָשָׁעִים תִּקְלֶינָה... וְתִקְוֹתַם מִפֶּחַ נַפְשִׁי". מפרש רש"י "מפח נפש - דאבון נפש". מבארים המפרשים שזה מלשון "הפחה", הנפש כמעט מסתלקת מגופו מרוב צער ואכזבה.

הרי לנו עד כמה היו החיים פעם תלויים ועומדים בעבודה היומיומית. הם היו עובדים ללא הפסקה מהבוקר עד הערב, אפילו בתפילתם היו צריכים לקצר, ובלעדי העבודה הזו לא היו יכולים להתקיים.

הם היו מסכנים? ממש לא!

דווקא השלווה המדומה של דור השפע האחרון הביאה עימה פחות ופחות אושר וסיפוק. מדוע? כי אין "תשלום" על המאמץ. חיים על חשבון האשראי, והעבודה - עול ללא תכלית... ממש כדברי רבינו חננאל כאן.

כוחות הנפש | בעל הבית טריד בפועליו

הגמרא מבארת שבעל הבית עלול לסבור בטעות שהוא שילם את משכורתו של הפועל מפני שהוא טרוד בפועליו ועשוי לשכוח את אשר אירע.

דוגמא מפורסמת לשכחה מתוך "טריד בפועליו" מסופר על **הרש"ש מווילנא**, שהיה אחראי על קופת גמ"ח גדולה והיה מנהל אותה בקפדנות. והנה יום אחד לווה ממנו יהודי פשוט הלוואה בסך מאה רובל על מנת לפרוע תוך ארבעה חודשים. בהגיע זמן הפירעון הגיע הלווה לבית מדרשו של הרש"ש שבאותה שעה עסק ראשו ורובו בגמרא שלפניו והניח לפניו על הגמרא שטר בן מאה רובל עבור פירעון החוב, אולם הרש"ש, בהיותו שקוע באמצע הסוגיא, נענע בראשו לפי

כך גם בנידון שלנו, למרות הפחד הגדול שלו מהאיסור של בל תלין הוא לא נזכר שעדיין לא שילם את משכורתו, מפני שבתוככי ליבו הוא אינו רוצה להיזכר ולהתגלות כשקרן!.. אם לא תרצה להיזכר – לא תיזכר!

אולי בזה נבין את פשר **איסורי השכחה בתורה** (אסור לשכוח את מעשה עמלק; מעמד הר סיני; דבר אחד ממשנתו) וכי אפשר לאסור את השכחה? הרי היא תהליך ספונטני!

בדף שלנו אנו לומדים שמי שרוצה להיזכר (מפני איסור בל תלין) – נזכר, ומי שרוצה לשכוח (בשביל שלא יוחזק שקרן) – שוכח. **בידינו הדבר!**

מידות | כוח המתינות וההבלגה

בדף שלנו מבואר שריש לקיש "מישהא הוה שהי ליה", ומפרש רש"י (לעיל מ,א): **"כך היה דרכו של ריש לקיש כשהיה ר' יוחנן אומר דבר בבית המדרש היה שוהה מלהשיב עד שיגמר רבי יוחנן כל צרכו וכל טעם דבריו ואח"כ היה חולק עליו ובתוך כך יצא רבי יצחק זה מבהמ"ד ולא שמע אם נחלק עליו"**.

במסכת חולין רש"י מפרש כמה זמן היה שוהה: "מנהגו של ריש לקיש כשאומר רבי יוחנן שמועה שאינו מודה לו שוהה ריש לקיש **שעה או שתיים** קודם שיחלוק עליו, **אולי יחזור בו**, ובתוך כך יצא רבי אסי ולא שמע אם נחלק עליו". איני יודע אם כוונת רש"י "אולי יחזור בו – רבי יוחנן" או "אולי יחזור בו – ריש לקיש" ולכן לא רצה למהר ולחלוק לפני שהופך שוב ושוב בדבר.

על דבר זה הזהירונו חכמים במסכת אבות פ"ה שאחד ממנהגי החכם **שאינו נבהל להשיב**, ופירש רבינו יונה "שאינו ממהר להשיב מענה כי ישאלוהו, עד שישמע כל הטענות וכל אשר רצון השואלים לדבר ולהאריך בשאלה, ויעיין בדברים היטב. ואל יבהל פיו ולבו אל ימהר להוציא דבר עד יהיה ברור כשמש לפניו והוא מדרך החכמה כי בזה תהיה תשובתו נכונה".

מהדף לפרשה | כוחה של שהייה והבלגה רגע אחד

בפרשת שלח אומרת התורה "ויהם כלב את העם" מפרש רש"י "צווח ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם?! השומע היה סבור שבא לספר בגנותו, מתוך שהיה בלבם על משה בשביל דברי המרגלים. שתקו כולם לשמוע גנותו, אמר: והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגזי לנו את השליו!"

הגמרא במסכת שבת מצדדת שרק אצל בני ישראל מטהרים את הפולטת לאחר ג' ימים, משום שהם "חמימי ודייגי במצוות" ולכן "חביל גופייהו" – הגוף שלהם חם והזרע מסריח לאחר ג' ימים.

מפרש רש"י "דדייגי במצוות – לקיים מצוות, **וחרדים בדבר, ומתוך דאגה מתחממין**, כדכתיב 'חם לבי בקרבי'".

שימו לב! מדובר על נשות ישראל קודם מתן תורה. כמה מצוות היו להם? ז' מצוות בני נח, דיני פסח ומילה והמצוות שנצטוו במרה. אבל זה הספיק בשביל שגופן של נשות ישראל יהיה חם מתוך דאגתן וחרדתן לקיים המצוות.

[אגב, בערוך לנר בשבת שם הקשה כנ"ל, הרי היה זה עוד לפני מתן תורה, ותירץ דבשעת "ויחרד כל העם" הם התחממו וחביל גופייהו. ותמוה, אם כן איך הגמרא רוצה לחלק בין ישראל לגוי בכל משך הדורות. כנראה כוונתו **שאותה החרדה של מעמד הר סיני, היא היא החרדה ממצוות שנחרטה בנו למשך כל הדורות!...** למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו!..].

מוסר | אדם שוכח את מה שאינו רוצה לזכור!

התוספות מקשים מדוע אנו מאפשרים לשכיר להישבע וליטול את משכורתו, הרי לחילופין אפשר להמתין עד שיגיע זמן חיוב "בל תלין" שאז בוודאי ייזכר בעל הבית למרות טרדותיו.

משיבים התוספות דבר מדהים "כיון שהתחיל לכפור – שוב לא יודה **ואין נותן לב להיות נזכר פן יהא מוחזק שקרן**". הזיכרון הוא סובייקטיבי, אדם נזכר במה שהוא חפץ להיזכר, ושאינו נזכר במה שהיה מעדיף לשכוח...

אולי זאת השייכות בין "זכרתם את כל מצוות ה'" לבין "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". שכן מי שיתור אחרי התאוות שלו לא יצליח להיזכר במצוות ה', כי הוא לא יחפוץ להיזכר בהם! הוא יעדיף להדחיק את זה מהמודע שלו.

פסיכולוגיה | הדחקה - repression

הפסיכולוגים גילו את זה בדורות האחרונים: **המוח שלנו מדחיק מהמודע את מה שאינו רוצה לזכור**. מחסדי הבורא המופלאים שאדם שחוה אירוע טראומתי גדול, הרבה פעמים איננו זוכר ממנו כלום. המוח לא רוצה לשמור את המידע הזה – ולכן הוא מדחיק אותו.

עכ"ל.

הדבר אמר פתחי לי אחותי רעייתי, ברוך ה' שעצר כעסי וברוך אבי שציוני לעצור כעסי לילה אחד, שלא הרגתי אותך ואת בני, ושמחו שמחה גדולה ועשו משתה לכל העם הנמצאים ושמחו הרבה מאד. עכ"ל. הרי לנו כמה רווח מרוויחים מהתאפקות והתגברות שלא להגיב מיד בפזיזות.

מעשה | חבל שלא עצרתי לרגע אחד!

זקני הצדיק רבי שמחה שלמה לוי זצ"ל היה מספר בעניין זה: פעם אחת ליוויתי את אבי הצדיק צוק"ל באחד מביקוריו בבית הכלא בתל-מונד [וכידוע, שהיה רבי אריה מבקר לא רק את האסירים הלאומיים, שנחשבו כגיבורים ולא כפושעים נחותים חלילה, אלא אף את העבריינים הפליליים, שסרו מהדרך, והידרדרו לדיטא תחתונה, ואין דורש ואין מבקש בשלום], והמפקד הראה לנו את כל האסירים והציגם לפני אבי, אחד מהם היה נראה **עדין נפש ושקט מאד**, והמפקד לחש לאבי שבעדינותו אינו יכול לפגוע בזבוב, והוא נידון למאסר עולם על שרצח את שכיני בערב יוה"כ"פ!

אבא זצ"ל ניגש אליו ללחוץ את ידו, אך הוא סירב ואמר שיד שרצחה נפש מישראל אינה ראויה ללחוץ את ידו הטהורה של אבי.

הוא סיפר לאבי איך ראה בערב יוה"כ"פ את שכיני שופך את האשפה בפתח ביתו שלו, והוא לא שלט ברוחו ובכעסו ואיבד שליטתו ורצחו נפש רח"ל, ואמר הרוצח לאבי שאילו היה מישוהו שם שיתפוס את ידו **לרגע אחד** לעצור בהילותו ותגובתו, כבר היה נמנע כל הרצח, והיה מציל בזה כמה נפשות, נפש הנרצח ונפש הרוצח ונפשות בני משפחותיהם האומללים שנותרו בלא אב.

[ביומנו הוסיף זקני: באחת השבתות דרשתי בבית הכנסת 'אחדות ישראל' בעניין הזה של ההפסד הגדול מן הפזיזות והבהילות להגיב, ולאחר הדרשה ניגש אלי יהודי ואמר כמה חבל שלא שמעתי את הדרשה הזאת לפני כמה שנים, קודם שאיבדתי הון תועפות מחמת הפזיזות].

שואלים בעלי המוסר על זה מה הועיל כל כך כלב במה שהיסה אותם לרגע אחד? הרי מיד אח"כ הבינו כולם שבא לספר בשבחו ומיד פסקו משתיקתם, ומה תועלת יש בשתיקה זו לרגע א'. וביותר יש לתמוה, עפ"י מה שאמרו חז"ל שבזכות כך זכה כלב לג' דברים שנקרא עבד ה', ויירש את חברון, ויצא ממנו דוד מלך ישראל, וזה צריך עיון למה מגיעו שכר גדול כל כך על שהיסה את העם לרגע אחד.

ומבארים שלפעמים פורץ מרידה בעם באופן ספונטני ע"י הסתה של יחידים, ברגע של כעס והתמרמרות בציבור, וע"י **מעצור של רגע אחד אפשר להציל את כל המצב**, וזה מה שעשה כלב ברגע אחד שהוריד את החרפות של ההתפרצות. ואמנם העם המשיך להתאונן גם אח"כ, אך החרפות של הרגע הראשון כבר פגה מהם, ונבלמה המרידה, ולכך זכה בזכה לשכר גדול ושיצא ממנו מלכות בית דוד.

וכמו שמספרים על רבי יוסף ליב בלאך זצ"ל מטלז שפעם באו אליו משלחת מחשובי תלמידי הישיבה בתביעות על הגשמיות של הישיבה, והשליחים היו מוסתים משאר בני הישיבה להתלונן ולאיים וכו', ומתוך שנכנסו בבהלה ובטרוניה שכחו להוריד את הערדליים בכניסתם, ר' יוסף ליב הבחין בדבר, והעיר להם בעדינות שכחתם להסיר הערדליים, יצאו כולם להסיר הערדליים בחוץ, **ומתוך כך כבר איבדו ביתיים את חוזק כעסם...**

זקני רבי שמחה שלמה לוי זצ"ל היה מוסיף לזה מה שכתב בספר חסידים סימן תרנה: מעשה בבן שכבד את אביו ביותר, אמר לו האב עד שאתה מכבדיני בחיי תכבדני במותי, אני מצווך **שתלין כעסך לילה אחד** ועצור רוחך שלא תדבר [כלומר, שאם יכעס על איזה דבר, שישמור כעסו בליבו לילה אחד], לאחר פטירת אביו הלך למדינת הים והניח אשתו מעוברת והוא לא ידע, ועכב בדרך ימים ושנים, וכשחזר בעיר בא בלילה ועלה לחדר שאשתו היתה שם שוכבת ושמע [מעבר לדלת] קולו של בחור שהיה מנשק אותה, שלף חרבו ורצה להרוג שניהם, וזכר מצות אביו והשיבו לתערה [והמתין מעבר לדלת כל הלילה], שמע שאמרה לאותו בחור בנה שאצלה - כבר יש שנים רבות שהלך אביך מאצלי אילו היה יודע שנולד לו בן כבר הגיע להשיא לך אשה, כששמע זה